

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

**LLYWODRAETH CYMRU
DEDDF IAWNDAL TIR 1973**

A465: rhan 5 a 6 Dowlais Top i Hirwaun

1. Mae Gweinidogion Cymru yn hysbysu drwy hyn fod y darn o briffordd a enwir uchod wedi agor i draffig cyhoeddus ar 30 Mai 2025. Cyfeirir at y dyddiad hwnnw fel y "dyddiad perthnasol".
2. O dan Ran I o Ddeddf Iawndal Tir 1973 (fel y'i diwygiwyd) (y cyfeirir ati yma wedi hyn fel y Ddeddf), gall iawndal gael ei hawlio gan unrhyw un sydd â buddiant cymhwyso mewn tir os yw gwerth y buddiant hwnnw wedi ei ddibrisio o fwy na £50 gan ffactorau ffisegol a achosir oherwydd defnyddio'r briffordd sydd wedi ei newid. Y ffactorau ffisegol yw sŵn, dirgrynu, arogleuon, mwg a goleuadau artiffisial, a gollwng unrhyw sylwedd solet neu hylifol ar y tir.
3. Y diwrnod cyntaf pan ellir hawlio iawndal yw'r diwrnod ar ôl diwedd cyfnod o 12 mis o'r dyddiad perthnasol; a gelwir y diwrnod hwnnw y "diwrnod hawlio cyntaf". Y diwrnod hawlio cyntaf ar gyfer y briffordd hon a newidiwyd yw 30 Mai 2026. Ac eithrio yn yr amgylchiad a ddisgrifir ym mharagraff 4 o'r hysbysiad hwn, ni ellir gwneud hawliad cyn y diwrnod hawlio cyntaf.
4. Gellir gwneud hawliad yn ystod y cyfnod rhwng y diwrnod perthnasol a'r diwrnod hawlio cyntaf, yn unig, os yw'r hawlydd wedi gwneud contract naill ai ar gyfer gwerthu ei fuddiant yn yr eiddo neu, yn achos eiddo nad yw'n annedd, ar gyfer rhoi tenantiaeth. Rhaid i'r hawliad gael ei wneud ar ôl gwneud y contract ond cyn cwblhau'r gwerthiant neu cyn rhoi'r denantiaeth. Ni all Gweinidogion Cymru dderbyn hawliad ar ôl cwblhau'r gwerthiant neu ar ôl rhoi'r denantiaeth. Ni fydd unrhyw iawndal mewn perthynas â hawliad o'r fath yn cael ei dalu cyn y dyddiad hawlio cyntaf.
5. Yn rhinwedd adran 19(2A) o'r Ddeddf ac o dan Ddeddf Cyfyngiadau 1980, bydd hawliad yn cael ei wahardd ar sail amser os na fydd yr hawlydd, o fewn cyfnod o chwe blynedd, sy'n cychwyn gyda'r diwrnod hawlio cyntaf, naill ai: a) Wedi cytuno mewn ysgrifen ar gynnig o iawndal (gan gynnwys unrhyw dreuliau prisio a threuliau cyfreithiol rhesymol), a wneir mewn ysgrifen gan Weinidogion Cymru; neu b) Os na wnaed cytundeb o'r fath, wedi atgyfeirio'r mater i'r Tribiwnlys Tiroedd er mwyn i'r Tribiwnlys bennu'r iawndal. Unwaith y bydd hawliad wedi ei wahardd ar sail amser o dan Ddeddf Cyfyngiadau 1980, ni ellir gwneud yn ofynnol wedyn fod Gweinidogion Cymru yn talu iawndal.
6. Ni ellir hawlio iawndal o dan Ran I o'r Ddeddf pan fo rhan o'r eiddo wedi ei gaffael ar gyfer cyflawni'r newidiadau i'r briffordd. Yn hytrach, telir iawndal o dan reolau gwahanol am dir a gaffaelwyd.

7. Er mwyn hawlio iawndal o dan Ran I o'r Ddeddf, rhaid i fuddiant cymhwyso yn y tir fod wedi ei gaffael cyn i'r newidiadau gael eu cwblhau a'u hagor am y tro cyntaf i draffig cyhoeddus. Yn ogystal, rhaid i'r hawlydd fod yn dal y buddiant cymhwyso ar y dyddiad y gwneir yr hawliad. Rhaid i'r hawlydd allu dangos tystiolaeth o'i fuddiant yn yr eiddo pan ofynnir iddo wneud hynny gan Weinidogion Cymru. Ni thelir iawndal os na fydd modd dilysu buddiant cymhwyso'r hawlydd yn yr eiddo. Pennir y buddiannau hynny mewn tir sy'n gymwys ar gyfer iawndal yn adran 2 o'r Ddeddf.

8. Asesir iawndal drwy gyfeirio at y prisiau eiddo sy'n gyfredol ar y diwrnod hawlio cyntaf. Cymerir i ystyriaeth y defnydd o'r briffordd fel y mae'n bodoli ar y diwrnod hawlio cyntaf. Cymerir i ystyriaeth yn ogystal unrhyw ddwysáu y gellid yn rhesymol ei ddisgwyl wedyn yn y defnydd o'r briffordd a newidiwyd, yn y cyflwr y mae ynddo ar y diwrnod hawlio cyntaf.

9. Gall unrhyw berson, sydd â hawl ganddo i fuddiant cymhwyso ac yn credu y caiff wneud hawliad o dan Ddeddf Iawndal Tir 1973, gael gwybodaeth bellach a ffurflen hawlio, drwy e-bost gan part1claims@llyw.cymru neu drwy ysgrifennu at y Tîm Hawliadau Rhan 1 a Sŵn, Seilwaith yr Economi, Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd CF10 3NQ, gan ddyfynnu'r cyfeirnod **BZ910182E-441-1**.

10. Crynodeb yn unig o'r gyfraith a geir yn yr hysbysiad hwn. Ni fwriedir iddo fod yn ddatganiad cyflawn o'r gyfraith. Dylai unrhyw un sy'n dymuno gwneud hawliad ystyried cael cyngor proffesiynol annibynnol.

YR ATODLEN

Bydd y prosiect yn ymestyn rhwng Hirwaun a Dowlais Top am 11 milltir (17.7km).

Bydd y ffordd newydd yn ffordd ddeuol 70mya gyda 6 chyffordd.

Bydd slip ffyrdd ar ffordd yr A465, ac oddi arni, yn cysylltu'r ffyrdd sy'n ymuno.

Yr amcanion yw:

- gwella llif y traffig a'i gwneud yn fwy diogel i oddiweddyd
- gwneud y ffordd yn fwy diogel, yn enwedig o gwmpas cyffyrdd ac ardaloedd â gweledd gwael
- gwella mynediad at wasanaethau, swyddi a marchnadoedd allweddol sy'n cefnogi mewnfuddsoddiad i ardaloedd fel Ardal Fenter Glyn Ebwy.

Gellir cael copi o'r hysbysiad hwn mewn print bras drwy e-bostio Tîm Hawliadau Rhan 1 a Sŵn ar part1claims@gov.wales.

Tom Maton
Pennaeth Iawndal a Rheoli Tir